

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Hoe kunnen leerkrachten concreet handelen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen

Langeveld, Marla

Citation

Langeveld, M. (2021). *Hoe kunnen leerkrachten concreet handelen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master thesis in the Leiden University Student Repository](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3250420>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Hoe kunnen leerkrachten concreet handelen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen

Een Literatuur Review

Marla Langeveld

(S2392461)

Student Universiteit Leiden

Master Kinderen met Leer- en Gedragsproblemen

Universiteit
Leiden

Beoordelaar: Eddie Denessen

Tweede beoordelaar:

Inleverdatum: 3 juli 2021

Samenvatting

Motivation within the educational system has been a subject with a wide range of attention for many years. Still, there are no clear guidelines teachers can use to contribute to the intrinsic motivation of their students. The goal of this literature review was to provide concrete guidelines that teachers can use to contribute to the intrinsic motivation of their primary school students. This was done firstly by identifying concrete actions that teachers can use to contribute to the intrinsic motivation of their students, according to the selfdetermination theory. Secondly literature research focused on how big the effect sizes matching with these concrete actions were. A systematic search yielded five studies that were eligible. However there were studies included in the study that had a different student population than primary school students, which were highschool- and university students. The results indicated that there were no huge differences in the outcomes of the studies with different student populations. Results of the concrete actions teachers can use to contribute to their students' intrinsic motivation can be categorised by the basic needs of the selfdetermination theory. When it comes to autonomy, this research indicates that teachers should give their students valuable choices during their learning process. The bond or relationship can be improved by showing affection, respect and by being understanding. The research also indicates that teachers should try to match teaching with the personal interest of the students. When it comes to competence, research indicates that teachers should offer activities to their students that match their current competence. Communication, expectations and positive feedback are also key, when it comes to competence, according to the literature research.

Trefwoorden: Intrinsieke motivatie; leerkracht; basisonderwijs; zelfdeterminatietheorie

1. Inleiding

In internationaal vergelijkend onderzoek wordt er stevast gewezen op de lage motivatie van leerlingen in Nederland. Recentelijk gaat dit specifiek over de lage motivatie bij leerlingen op het gebied van leesvaardigheid (AVS, 2020). Hiernaast roept het wisselende thuisonderwijs vanwege de coronacrisis ook steeds vaker de vraag op hoe leerlingen gemotiveerd kunnen worden, aangezien de leerkrachten de leerlingen steeds minder vaak fysiek zien en er minder zicht is op de motivatie van leerlingen (Inspectie van het Onderwijs, 2020).

Het centrale vraagstuk dat hieruit voortkomt is hoe leerlingen het beste gemotiveerd kunnen worden om educatieve activiteiten te waarderen en er zelf mee aan de slag te gaan, zonder te veel externe druk op de leerlingen te leggen, wat volgens Ryan en Deci (2000a) ook wel intrinsieke motivatie wordt genoemd. Om een antwoord te geven op de vraag hoe een leerkracht concreet kan handelen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen, is er een literatuurstudie uitgevoerd.

Het huidige literatuuronderzoek gaat na wat leerkrachten concreet kunnen doen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van de basisschoolleerlingen, uitgaande van de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (2000a). Het onderzoek beantwoordt welke handelingen leerkrachten het beste kunnen inzetten vanuit het perspectief van de zelfdeterminatietheorie en hoe groot de effecten hiervan zijn op de intrinsieke motivatie van de leerlingen. Hieronder zal eerst de zelfdeterminatietheorie gepresenteerd worden en de betekenis van deze theorie voor de intrinsieke motivatie van leerlingen. Daarna zal de zelfdeterminatietheorie en de rol van de leerkracht nader worden uitgelegd. Hierna zal het huidige onderzoek aan bod komen.

1.1 Zelfdeterminatietheorie en intrinsieke motivatie

Om de intrinsieke motivatie te begrijpen hebben Ryan en Deci (2000b) de zelfdeterminatietheorie ontwikkeld. Deze theorie gaat uit van drie psychologische basisbehoeften: autonomie, verbondenheid en competentie. Autonomie wordt gezien als de keuzevrijheid die een persoon ervaart (Ryan & Deci, 2000b), verbondenheid gaat over de relatie en het uiten van waardering (Baumeister & Leary, 1995) en competentie betreft structuur en heldere doelen waardoor er beter aan een leerdoel gewerkt kan worden (Skinner & Belmont, 1993).

De grondleggers van zelfdeterminatietheorie, Deci en Ryan (2000b), beschrijven het begrip "motivatie" als: er toe gezet worden om iets te gaan doen. Een persoon die zich niet geneigd voelt om iets te ondernemen is hierbij ongemotiveerd, waarbij een persoon die energiek en geactiveerd is om een doel te bereiken, gemotiveerd is. Volgens Deci en Ryan (2000a) zijn de meeste mensen die met andere personen werken of spelen bezig met motivatie, namelijk met hoeveel motivatie zijzelf en de mensen om hen heen ervaren over bepaalde kwesties. Motivatie kan variëren van heel weinig tot heel veel motivatie voor een handeling of activiteit, zoals bijvoorbeeld sporten of (school)werk maken.

Ryan en Deci (2000a) onderscheiden binnen hun zelfdeterminatietheorie: intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie betreft motivatie vanuit persoonlijke interesse, zonder dat een consequentie of beloning de drijfveer is. Extrinsiek motivatie betreft motivatie omdat men iets is opgelegd gekregen of omdat ergens een bepaalde consequentie of beloning van afhangt. Intrinsieke motivatie is van hogere waarde volgens deze theorie, aangezien intrinsieke motivatie een uiting is van een innerlijke wil om iets te leren en het niet gaat om het uitvoeren van een taak enkel omdat dit van je wordt verwacht. Uit onderzoek is gebleken dat intrinsiek gemotiveerde leerlingen hierdoor diepgaander leren, en zij de informatie beter blijven onthouden (Deci & Ryan, 2008; Vansteenkiste, Simons, Lens Sheldon & Deci, 2004). Volgens Ryan en Deci (2000a) zijn de meeste educatieve activiteiten op scholen niet ontworpen om intrinsiek interessant te zijn, doordat taken verplicht zijn en niet inspelen op de persoonlijke interesses van de leerlingen. Zij stellen zelfs dat het lijkt alsof de intrinsieke motivatie afneemt, naarmate leerlingen naar hogere groepen gaan. Dit zou komen doordat leerlingen naarmate ze ouder worden steeds vaker aan sociale eisen moeten voldoen en hierbij verantwoordelijkheid moeten nemen voor taken die niet interessant zijn op intrinsiek gebied (Ryan & Deci, 2000a).

De zelfdeterminatietheorie wordt veel gebruikt om de motivatie van leerlingen te onderzoeken. Hierbij is de theorie aantrekkelijk om inzicht te krijgen en om te kunnen werken aan de intrinsieke motivatie van de leerlingen. De zelfdeterminatietheorie is een benadering van menselijke motivatie en persoonlijkheid, waarbij de nadruk ligt op het belang van persoonlijkheidsontwikkeling en gedragsmatige zelfregulatie (Ryan, Kuhl & Deci, 1997).

1.2 Zelfdeterminatietheorie en de rol van de leerkracht

De zelfdeterminatietheorie (2000b) geeft niet alleen inzicht in de motivatie van leerlingen, maar ook in de manier waarop die motivatie kan worden versterkt in het onderwijs, namelijk door de drie basisbehoeften te vervullen. De rol van de leerkracht is daarbij van belang.

Onderzoek van de Open Universiteit (Schuit, De Vrieze & Slegers, 2011) naar het inzicht in de rol die leerkrachten kunnen spelen bij het bevorderen van de motivatie bij hun leerlingen wees uit dat leerkrachten twee soorten rollen op zich kunnen nemen. Uit een bijeenkomst die de onderzoekers hielden samen met (ex)leerkrachten waarbij literatuur en eigen belevingen werden besproken, is gebleken dat de leerkrachten het eens zijn over twee belangrijke leerkrachtfactoren. De twee belangrijke leerkrachtfactoren die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen zijn: 1. Instructiegerelateerde factoren, en 2. Persoonlijkheidgerelateerde factoren.

Onder instructiegerelateerde leerkrachtfactoren vallen aspecten van instructie die bijdragen aan de drie basisbehoeften vanuit de zelfdeterminatietheorie, namelijk verbondenheid, autonome steun en competentie steun en hiermee bijdragen aan de intrinsieke motivatie van de leerlingen (Schuit, De Vrieze & Slegers, 2011). Uit het onderzoek vanuit de Open Universiteit zijn er vier variabelen naar voren gekomen die Schuit et al. (2011) op basis van de bevonden literatuur onder instructiegerelateerde leerkrachtfactoren vallen, namelijk: Procesgeoriënteerde instructie, Differentiatie, Verbinding met de leefwereld van leerlingen en Coöperatief leren. Bij procesgeoriënteerde instructie gaat het volgens Schuit et al. (2011) vooral over het leerproces waarbij de leerkracht geleidelijk zelfregulerend leren stimuleert. Aanvankelijk zal de leerkracht zeer betrokken zijn en van belang zijn, waarna deze steeds meer het zelfregulerend leren zal stimuleren. Bij differentiatie gaat het er om dat de leerkracht monitort of de instructie en lesstof wel passend is bij alle leerlingen. Het variabele verbinding met de leefwereld van leerlingen, duidt op het aansluiten van de instructie bij de leefwereld van de leerlingen. Bij coöperatief leren gaat het er om dat de leerkracht de groep laat samenwerken, zodat de klas elkaar kan helpen leren en motiveren.

Onder persoonlijkheidgerelateerde leerkrachtfactoren vallen aspecten van de persoonlijkheid van de leerkracht die hun lesgeven kunnen beïnvloeden. Uit het onderzoek van Schuit et al. (2011) komt naar voren dat het begrip self-efficacy hier een grote rol in speelt. Self-efficacy is een psychologisch begrip wat de betekenis heeft dat men gelooft dat zij een bepaald competentieniveau zullen hebben in een bepaalde situatie. Er is gebleken dat een hoge self-efficacy van de leerkracht een positief effect heeft op de motivatie van de leerlingen. Leerkrachten die zich competent voelen, zullen professionelere keuzes maken met betrekking tot hun instructie, wat weer invloed kan hebben op de motivatie van de leerlingen (Schuit et al., 2011).

Naast de rol en de leerkrachtfactoren die de leerkracht op zich neemt in het proces om een leerling intrinsiek te motiveren, kan een leerkracht ook concrete handelingen inzetten om

een leerling te motiveren. Deze concrete handelingen kunnen afgeleid worden uit de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan (2000b), zoals in dit huidige onderzoek. Leerkrachten kunnen namelijk een bijdrage leveren aan het vervullen van de drie basisbehoeften, verbondenheid, autonome steun en competentie steun, om hiermee de intrinsieke motivatie van de leerlingen te vergroten. De leerkracht kan verschillende concrete handelingen inzetten om te investeren in de band met de leerlingen, om de leerlingen ruimte te geven voor autonomie en om de leerlingen te stimuleren om te groeien. De vraag van dit onderzoek is dan ook welke concrete handelingen de leerkrachten blijken te helpen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen.

1.3 Huidige onderzoek

Zoals hierboven beschreven is de kwaliteit van leren hoger bij leerlingen die intrinsiek gemotiveerd zijn door hun bewuste proces van zelfregulatie en door het werken aan basisbehoeften (Ryan & Deci, 2000a). Dit roept de vraag op hoe leerkrachten concreet kunnen handelen om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen. Om die vraag te beantwoorden is er een literatuuronderzoek uitgevoerd. Binnen het huidige onderzoek is er gezocht naar literatuur waarin meer duidelijk wordt over welke concrete handelingen leerkrachten kunnen inzetten om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen op basisschool.

De algemene vraag naar de rol van de leerkracht bij de intrinsieke motivatie van leerlingen is opgesplitst in de volgende twee onderzoeksvragen; 1. Welke concrete handelingen van de leerkracht dragen bij aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen?, en 2. Hoe sterk zijn de effecten van de handelingen die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen? De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden om de intrinsieke motivatie van leerlingen in het onderwijs te verhogen, of als basis voor verder onderzoek naar dit onderwerp.

2. Methode

2.1 Literatuuronderzoek

Het huidige onderzoek naar concrete handelingen die leerkrachten kunnen inzetten om de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen te vergroten betreft een verkennend

onderzoek en geen uitputtend onderzoek. Een systematisch literatuuronderzoek heeft plaatsgevonden door middel van het gebruik van het Education Resources Information Center (ERIC). De artikelen zijn gevonden door het gebruik van de zoektermen: Intrinsic motivation AND selfdetermination AND teacher OR teachers AND primary school OR elementary school. Hiernaast zijn de Leiden Catalogue van de Universiteit Leiden en Google Scholar geraadpleegd, aangezien er op ERIC veel artikelen niet beschikbaar zijn voor studenten en deze wel volledig leesbaar te vinden waren op de Leiden Catalogue of op Google Scholar.

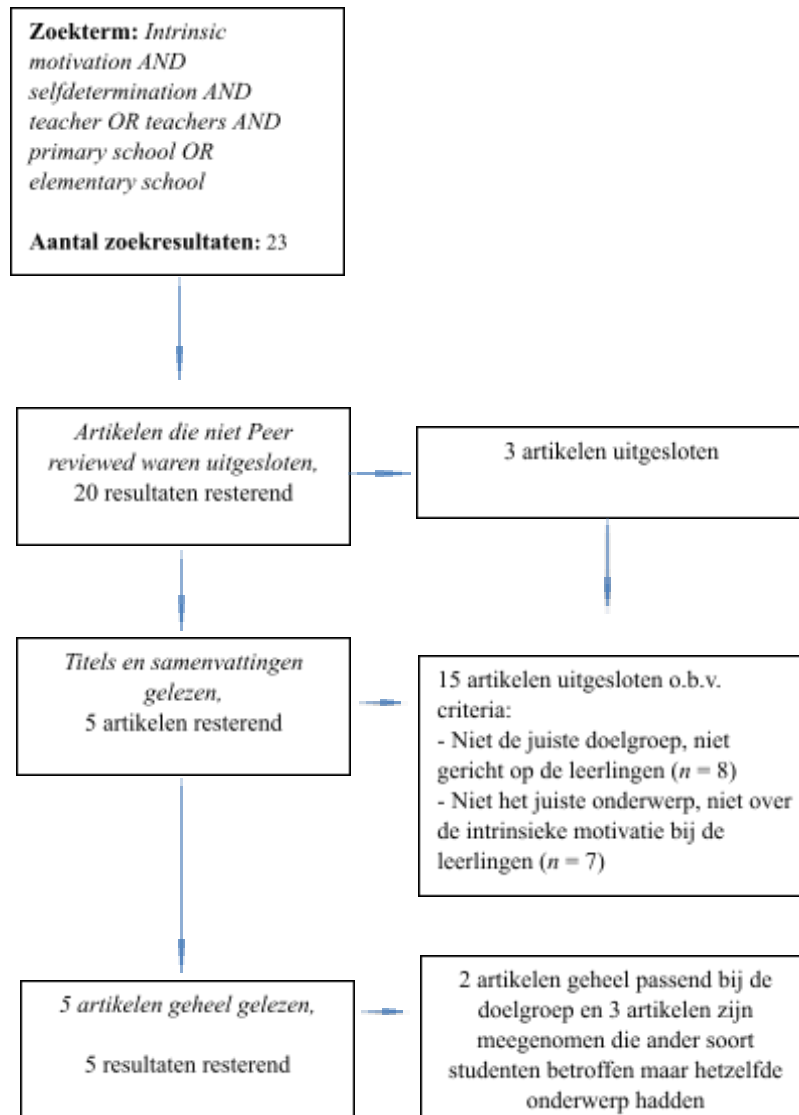
2.2 Inclusiecriteria

Om geschikte literatuur te vinden voor het literatuuronderzoek, zijn verschillende inclusie- en exclusiecriteria gebruikt. De artikelen voor het reviewonderzoek moesten dateren tussen het jaar 2001 en het jaar 2020, om op deze manier meer recent onderzoek mee te nemen in het huidige reviewonderzoek.

Peer reviewed only is gebruikt om ervoor te zorgen dat enkel door wetenschappers goedgekeurde wetenschappelijke artikelen zijn meegenomen in het onderzoek. Relevante artikelen vanuit alle landen worden meegenomen in het onderzoek, mits ze in het Engels zijn geschreven. Artikelen waarin het specifiek gaat over kinderen met een bepaald leerprobleem of beperking, werden tevens uitgesloten van deze review.

In Figuur 1 (onderstaand) is de selectieprocedure van de artikelen weergegeven in een PRISMA-diagram (Moher, Liberati, Tetzlaff, & Altman, 2009). De bevonden artikelen zijn op systematische wijze geselecteerd. Ten eerste zijn de resultaten uitgesloten die niet Peer reviewed waren. Ten tweede zijn artikelen uitgesloten die niet aansloten op de hoofdvragen op het gebied van doelgroep en onderwerp. In het geval van doelgroep, zijn de artikelen uitgesloten waarbij het juist om de motivatie van de leerkrachten ging. Ten derde zijn de passende artikelen geheel gelezen.

Figuur 1. PRISMA-diagram van zoekresultaten en selectieprocedure

2.3 Literatuur analyse

Om de bevonden literatuur te analyseren, is er een overzicht gemaakt dat te zien is in Tabel 1. Kenmerken van de onderzoeken die zijn meegenomen als literatuur in het huidige onderzoek worden in tabel 1 gekenmerkt. Het onderscheid wordt gemaakt tussen (1) de auteur van het artikel, (2) het jaartal van het artikel, (3) de steekproefgrootte, (4) de handeling van de leerkracht, (5) de motivatievariabelen en (6) de effectgrootte.

De resultaten zijn geanalyseerd op basis van de zelfdeterminatietheorie, waarbij

concrete handelingen die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen, zijn gecategoriseerd onder verbondenheid, autonome steun en competentie steun.

3. Resultaten

Aan de hand van de centrale onderzoeksvragen: '1. Welke concrete handelingen van de leerkracht dragen bij aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen?, en 2. Hoe sterk zijn de effecten van de handelingen die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen?', zijn de resultaten opgebouwd, waarbij de effect sizes in tabel 1 te vinden zijn. De onderzoeksresultaten van onderzoeken die antwoord geven op deze vragen én die rekening houden met de zelfdeterminatietheorie zullen worden meegenomen in deze literatuurstudie.

3.1 Handelingen die leerkrachten kunnen inzetten om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen

Basisschool

De Naeghel, Van Keer en Vanderlinde (2014) deden onderzoek naar hoe leerkrachten de autonome/intrinsieke leesmotivatie van basisschoolleerlingen kunnen verhogen. Uit de resultaten kwam er naar voren dat leerkrachten de intrinsieke motivatie van de basisschoolleerlingen kunnen verhogen op het gebied van lezen, door autonome steun, structuur en betrokkenheid te bieden aan de leerlingen. Deze drie gebieden zijn af te leiden van de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (2000b). Om autonome steun te bieden kunnen leerkrachten volgens het onderzoek van De Naeghel et al. (2014) keuzemogelijkheden aanbieden, inspelen op de interesses van de leerlingen en het perspectief van de leerling in kunnen nemen. Concrete handelingen die onder structuur vallen en worden aanbevolen voor het bijdragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen, richten zich op de competentie van de leerlingen. De Naeghel et al. (2014) geeft aan dat leerkrachten hier aan kunnen bijdragen door verwachtingen te communiceren, consistent te reageren, optimale uitdagingen aan te bieden, hulp en support aanbieden en door positieve feedback te leveren. De betrokkenheid van de leerkracht kan helpen om de relatie te versterken. De leerkracht kan dit bereiken door de volgende handelingen: investeren in de persoonlijke relatie, het tonen van affectie en door plezier te beleven met de studenten.

Domville, Watson, Richardson en Graves (2019) hebben onderzocht

welke factoren er invloed hebben op intrinsieke motivatie en het plezier tijdens gym bij basisschoolleerlingen. De resultaten zijn geïnterpreteerd aan de hand van de zelfdeterminatietheorie en het vervullen van autonome motivatie. Naast de factoren individuele voorkeur en peer gedrag, is er tevens onderzocht welke soort instructie van de leerkracht invloed kan hebben op het plezier en de intrinsieke motivatie van de leerlingen. Uit het onderzoek van Domville et al. (2019) is gebleken dat leerlingen op basis van de zelfdeterminatietheorie intrinsiek gemotiveerd zijn wanneer de leerkracht ruimte biedt voor autonomie door betekenisvolle keuzes voor te leggen en door geen dominant of overheersend taalgebruik te hanteren. Het gevoel van competentie bij de leerlingen kan gesteund worden door activiteiten aan te passen aan de behoefte van de leerlingen en door de vooruitgang van vaardigheden te steunen. De leerkracht kan aan de basisbehoefte van verbondenheid voldoen door aan de relatie met een leerling te werken. Volgens het onderzoek van Domville et al. (2019) kan dit bereikt worden door een ondersteunende leeromgeving te creëren, betrokken te zijn door te participeren bij het onderwerp en door begrip en wederzijds respect te tonen.

Middelbare school

Tijdens het onderzoek van Hofferber, Basten, Großmann en Wilde (2016) is er gekeken naar de invloed van een autonomie-steunende manier van lesgeven en een controlerende manier van lesgeven op de intrinsieke motivatie en flow-experience van middelbare scholieren. Met flow-experience bedoelen de onderzoekers de Flow Theorie van Csikszentmihalyi's (1975), waarbij hij stelt dat flow-experience een holistische sensatie is die mensen voelen wanneer zij handelen vanuit volledige betrokkenheid. Csikszentmihalyi's (1975) beschrijft de flow-experience aan de hand van de volgende componenten: (1) heldere doelen, (2) heldere en directe feedback waarop de persoon meteen kan reageren, (3) de samenkomst van actie en bewustzijn, (4) een hoog level van aandacht op een klein stimulus gebied, (5) een gevoel van controle over actie en omgeving, (6) verlies van zelfbewustzijn, (7) autotelische ervaring, wat betekent dat de ervaring zelf al als beloning dient, (8) een aangepaste tijd perceptie en (9) een gevoel van controle en competentie. Uit het onderzoek van Hofferber et al. (2016) is gebleken dat autonome steun van de leerkracht een positief effect heeft op de intrinsieke motivatie en flow-experience van de leerlingen, in tegenstelling tot de controlerende manier van lesgeven die geen voordelen met zich meebracht. Tijdens de autonomie-steunende manier van lesgeven, zijn de volgende concrete handelingen ingezet door de leerkracht: het geven van informatieve feedback, niet aan elke activiteit een cijfer hangen, niet te veel druk op de leerlingen zetten en het geven van keuzemogelijkheden.

Perlman en Karp (2010) deden onderzoek naar de motivatie van middelbare scholieren voor hun gymles. Voor dit onderzoek zijn de perceptie en ervaringen van de leerlingen en leerkrachten meegenomen en geïnterpreteerd aan de hand van de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan (2000b). Aan de hand van interviews zijn de resultaten verzameld voor het kwalitatieve onderzoek van Perlman en Karp (2010). Uit het onderzoek is gebleken dat met betrekking tot autonomie, leerlingen een hogere mate van motivatie ervaren wanneer zij het gevoel hebben dat ze controle hebben over de les. Hiernaast bleek het aanbieden van verschillende mogelijkheden om competentie te bereiken of uit te voeren tevens de motivatie van de leerlingen te bevorderen. Op het gebied van competentie bleken het steunen van het behalen van doelen en het betrekken van studenten die minder vaardig zijn, concrete handelingen te zijn die de leerkracht kan inzetten bij te dragen aan de intrinsieke motivatie. De leerkracht draagt volgens het onderzoek bij aan de verbondenheid/relatie, en hiermee aan de intrinsieke motivatie, door ruimte te geven voor de meningen van leerlingen en door te zorgen voor (team)verbondenheid in de klas.

Universiteit

Het onderzoek van Moy, Renshaw en Davids (2016) vergeleek een normale les, met een les waarbij de leerkracht gebruik maakte van de constraints-led approach (CLA). Deze CLA aanpak, betreft een aanpak vanuit de nonlineaire pedagogiek (NLP). Uit het onderzoek bleek dat leerlingen van de universiteit een hogere zelfdeterminatie en intrinsieke motivatie rapporteerden bij de les waarbij de leerkracht de CLA aanpak had ingezet. Deze aanpak hield rekening met de zelfdeterminatietheorie en liet leerkrachten concrete handelingen uitvoeren die resulteerden in een groep leerlingen met een hogere zelfdeterminatie en intrinsieke motivatie, dan de groep leerlingen die de normale uitleg had gekregen. De concrete handelingen die de leerkracht tijdens deze CLA aanpak hanteerde waren het geven van keuzemogelijkheden, een hands-off aanpak (leerlingen niet te veel sturen) en het geven van grote richtlijnen waarbij leerlingen rekening moeten houden met bepaalde grenzen maar verder erg vrij zijn in hun leerproces (Moy et al., 2016). Hoewel deze concrete handelingen vooral aansluiten op de basisbehoefte autonomie, gaven leerlingen ook aan significant hoger te scoren (na de CLA aanpak) voor competentie, verbondenheid, plezier en moeite.

Tabel 1. Bevonden bronnen (op alfabetische volgorde). Weergave van auteurs, jaartallen, steekproefgrootten, handelingen leerkracht, variabelen en effectgrootten.

1. Auteur	2. Jaartal	3. Steekproefgrootte	4. Handeling leerkracht	5. Variabelen	6. Effectgrootte
De Naeghel , Van Keer, & Vanderlinde	2014	1270 basisschoolleerlinge n uit groep 7 + 67 leerkrachten	<ul style="list-style-type: none"> - Keuzemogelijkheden aanbieden - Inspelen op interesses van de leerlingen - Perspectief van de leerling in kunnen nemen - Verwachtingen communiceren - Consistent reageren - Optimale uitdagingen aanbieden - Hulp en support aanbieden - Positieve feedback leveren - Investeren in de persoonlijke relatie - Het tonen van affectie - Plezier te beleven met de studenten 	<ul style="list-style-type: none"> - Autonome leesmotivatie Leesmotivatie recreatie Academische leesmotivatie - Perceptie van leerkracht handelingen Autonome steun Structuur Betrokkenheid 	Gemiddeld medium effect sizes (3 leerkrachten deden mee)
Domville, Watson, Richardson, & Graves	2019	47 basisschoolleerlinge n (7-11 jaar oud, 24 meisjes en 23 jongens)	<ul style="list-style-type: none"> - Betekenisvolle keuzes voorleggen - Activiteiten aanpassen aan de behoeftes van leerlingen - Steun de vooruitgang van de vaardigheden van leerlingen - Gebruik geen dominant taalgebruik - Creëer een steunende leeromgeving - Participeer als docent bij het onderwerp en wees betrokken - Toon begrip en wederzijds respect 	Kwalitatief interview over de perceptie factoren van de basisschoolleerlingen die hun plezier bij gym beïnvloeden. De bevindingen zijn geïnterpreteerd aan de hand van de zelfdeterminatietheorie en autonome motivatie.	Niet bekend (kwalitatief onderzoek)
Hofferber, Basten, Großmann, & Wilde	2016	158 middelbare scholieren bij study 1 (86 meisjes en 72 jongens) 153 leerlingen bij study 2 (83 meisjes en 70 jongens)	<ul style="list-style-type: none"> - Geef informatieve feedback - Hang niet aan alles een cijfer vast - Zet niet te veel druk op de leerlingen - Geef keuzemogelijkheden 	Ik studeer mijn biologielessen omdat: <ul style="list-style-type: none"> - Ik anders een slecht cijfer krijg - Ik mij slecht voel wanneer ik dat niet doe - Het past bij de manier waarop ik mijzelf zie - De stof bij biologie mij kan helpen om een goede baan te krijgen - Het leuk is - Ik mijn eigen doelen nastreef tijdens deze les, doelen die belangrijk voor mij zijn - Ik het gevoel heb dat ik alles onder controle heb - De activiteit leuk was - Ik controle over de activiteit had - Ik aan vaardigheden heb kunnen werken 	Gemiddelde tot grote effect sizes

				tijdens de activiteit - Ik gestrest was tijdens de les	
Moy, Renshaw, & Davids	2016	54 universitaire leerlingen (26 meisjes en 28 jongens)	<ul style="list-style-type: none"> - Keuzemogelijkheden aanbieden - Een hands-off aanpak (leerlingen niet te veel sturen) - Het geven van grote richtlijnen waarbij leerlingen rekening moeten houden met bepaalde grenzen maar verder erg vrij zijn in hun leerproces 	<ul style="list-style-type: none"> - Competentie (CLA & traditionele) - Verbondenheid/relatie (CLA & traditionele) - Autonomie (CLA & traditionele) - Plezier (CLA & traditionele) - Moetie (CLA & traditionele) 	Zeer hoge effect sizes
Perlman & Karp	2010	24 middelbare scholieren (7 meisjes en 17 jongens)	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingen het gevoel geven dat ze controle hebben over de les - Bied verschillende mogelijkheden aan om competentie te bereiken of uit te voeren - Steun het behalen van doelen - Betrek studenten die minder vaardig zijn - Geef ruimte voor de meningen van leerlingen - Zorg voor verbondenheid in de klas; teamverbondenheid 	Kwalitatief interview over motivatie bij gym, waarbij perceptie en ervaringen geïnterpreteerd worden aan de hand van de zelfdeterminatietheorie.	Niet bekend (kwalitatief onderzoek)

4. Discussie

4.1 Conclusie

Door middel van een literatuuronderzoek, is er naar antwoorden gezocht op de twee hoofdvragen: 1. Welke concrete handelingen van de leerkracht dragen bij aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen?, en 2. Hoe sterk zijn de effecten van de handelingen die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen? De antwoorden op deze vragen kunnen leerkrachten concrete handelingen aanbieden waarmee de lage motivatie van leerlingen weer verhoogd kan worden.

Welke concrete handelingen van de leerkracht dragen bij aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen?

Over het algemeen zijn er conclusies gevonden die passend zijn de de drie basisbehoeften van de zelfdeterminatietheorie (2000b). Ten eerste komen er veel soortgelijke leerkracht handelingen naar voren om de basisbehoefte autonomie te vervullen. Het aanbieden van keuzemogelijkheden tijdens de les, is een handeling die veelal naar voren komt. Dit leverde hetzelfde beeld op kijkend naar de verschillende onderwijsniveaus (basis- en middelbare school en universiteit). Er zit echter wel een verschil in de bevonden resultaten betreffend autonomie als het gaat om de oudere doelgroep; middelbare scholieren en universitaire studenten. Hier wordt er meer geopperd om de leerlingen niet te veel te sturen, maar om ze zelf een bepaald gevoel van controle te geven, mits dit binnen bepaalde grenzen blijft.

Ten tweede komen er soortgelijke conclusies naar voren betreffend de basisbehoefte verbondenheid, of ook wel de relatie tussen de leerkracht en de leerlingen. Deze conclusies kwamen vaker naar voren bij de resultaten betreffend basisschoolleerlingen. Het opbouwen van een band met de leerlingen door middel van affectie, begrip en wederzijds respect bleek belangrijk om de basisbehoefte van verbondenheid te vervullen. De resultaten geven ook weer dat het van belang is voor de leerkracht om in te spelen op de behoeftes en persoonlijke interesses van de leerlingen. Hiernaast kan de leerkracht bijdragen aan de intrinsieke motivatie van de basisschoolleerlingen door zelf te participeren bij het onderwerp en door het perspectief van de leerling proberen in te nemen.

Ten derde komen er soortgelijke conclusies naar voren betreffend de basisbehoefte competentie. Een concrete handeling die veelal uit de resultaten naar voren komt, is het op maat aanbieden van activiteiten die per leerling aansluiten op de competentiebehoeften. Deze

handeling kwam naar voren bij de verschillende onderwijsniveaus. Hiernaast is het communiceren van verwachtingen en positieve feedback van belang. De basisbehoefte competentie overlapt binnen de resultaten op het gebied van een concrete leerkracht handelingen samen met de basisbehoefte autonomie. Namelijk de concrete leerkracht handeling om de leerlingen keuzemogelijkheden aanbieden om hun competentie te bereiken of uit te voeren.

Hoe sterk zijn de effecten van de handelingen die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen?

De tweede onderzoeksvraag keek naar de effecten van de handelingen die leerkrachten kunnen inzetten om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen. Uit de resultaten is gebleken dat de effecten van de concrete handelingen die leerkrachten kunnen inzetten gemiddeld tot zeer hoog zijn. Dit betekent dat wanneer een leerkracht een concrete handeling inzet die naar voren is gekomen uit de resultaten van dit literatuuronderzoek, het effect hiervan gemiddeld tot zeer hoog zal zijn op de intrinsieke motivatie van de leerlingen. Hier komen echter wel drie kanttekeningen bij kijken. Ten eerste is dit onderzoek niet uitputtend waardoor een klein aantal onderzoeken is gebruikt. Ten tweede zijn er twee onderzoeken kwalitatief, waardoor er hier geen effect sizes van bekend zijn. Hiernaast zijn er ten derde tevens onderzoeken gebruikt die een andere populatie betroffen dan basisschoolleerlingen.

4.2 Limitaties

Er zijn verschillende limitaties en redenen tot toekomstig onderzoek. Ten eerste resulteerde de uitgebreide ERIC search maar in weinig resultaten, waardoor er maar weinig artikelen overbleven die aan de inclusiecriteria voldeden. Hierdoor zou er bij uitgebreid onderzoek een verschil kunnen zitten tussen de resultaten, echter betreft het huidige onderzoek geen uitputtend onderzoek. De eerste limitatie leidde tot , ten tweede, een limitatie waarbij er is gekozen om meer doelgroepen te betrekken, die in eerste instantie niet aan de inclusiecriteria voldeden. Er werd namelijk gekozen om literatuur mee te nemen in het onderzoek, die antwoord kon geven op de hoofdvragen, maar waarbij het niet ging om basisschoolleerlingen. Hierdoor zijn er twee artikelen in de resultaten meegenomen waarbij de doelgroep middelbare scholieren betrof, en één artikel waarbij de doelgroep leerlingen van een universiteit betrof. Er is gekeken naar verschillen en overeenkomsten tussen de niveaus

van scholen, en hieruit kan geconcludeerd worden dat de verschillende onderwijsniveaus over het algemeen hetzelfde beeld opleveren en elkaar soms zelfs nader aanvullen.

4.3 Implicaties

De resultaten van het huidige onderzoek leveren handvatten op voor leerkrachten die zij kunnen gebruiken om concreet gedrag in te zetten, gericht op het bijdragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen. Leerkrachten kunnen op deze manier in het huidige onderzoek terugvinden welke handelingen zij direct in kunnen zetten, hoe deze handelingen aansluiten bij de basisbehoeften en hierbij de intrinsieke motivatie van de leerlingen. Tot slot kunnen zij uit de resultaten van dit onderzoek aflezen hoe groot het effect zal zijn op de intrinsieke motivatie van de leerlingen wanneer zij de handeling in zullen zetten. Echter kunnen scholen ook schoolbreed trainingen geven aan de leerkrachten om hiermee hun professionalisering te bevorderen op het gebied van de bijdrage aan intrinsieke motivatie. Het wordt aangeraden om een training in te zetten, aangezien niet alle leerkrachten uit eigen beweging wetenschappelijke artikelen zullen lezen en de resultaten hiervan in zullen zetten. Tijdens een training is het van belang om rekening te houden met de volgende kenmerken: (1) leerkrachten moeten tijdens de training zelf actief en onderzoekend kunnen leren, (2) de nadruk moet liggen op het samen met collega's leren, (3) er moet genoeg tijd en ruimte vrij zijn voor de training en (4) de training moet samenhang hebben met het schoolbeleid (Van Veen, Zwart, Meirink & Verloop, 2010). Hiernaast is het van belang voor de professionaliteit van de leerkrachten dat er tijdens de training focus ligt op (zelf) reflectie en inhoud, waarbij er ook ruimte is voor enthousiasme (Hofman & Dijkstra, 2010).

De aanbeveling voor toekomstig onderzoek, is onderzoek op grotere schaal en tussen de verschillende niveaus. Het huidige onderzoek is kleinschalig en heeft meerdere onderwijsniveaus meegenomen als gevolg van een limitatie. Over het algemeen leveren de resultaten van de verschillende onderwijsniveaus hetzelfde beeld op. Om na te gaan of dit ook daadwerkelijk zo is op grote schaal, zal er in de toekomst grootschalig onderzoek gedaan moeten worden. Hierbij zou meer uitputtend onderzoek naar de concrete handelingen van leerkrachten die bijdragen aan de intrinsieke motivatie van basisschoolleerlingen gewenst zijn, maar ook de vergelijking met de andere onderwijsniveaus. Onderzoeksvragen die hierbij passend kunnen zijn, betreffen: Welke concrete leerkracht handelingen kunnen bijdragen aan de intrinsieke motivatie van leerlingen gelet op het onderwijsniveau, en hoe groot zijn de effecten hiervan?

Referenties

- AVS Algemene Vereniging Schoolleiders. (2020). Dalende leesprestaties. Retrieved from: <https://avs.nl/actueel/nieuws/waar-gaat-het-mis-en-wat-kun-je-als-schoolleider-doen/>
- Baumeister, R.F. & Leary, M.R. (1995). The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Cents-Boonstra, M., Lichtwarck-Aschoff, A., Denessen, E., Aelterman, N., Haerens, L. Fostering student engagement with motivating teaching: an observation study of teacher and student behaviours. *Res Pap Educ.*, 00(2), 1–26. <https://doi.org/10.1080/02671522.2020.1767184>
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond boredom and anxiety*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2008). Facilitating Optimal Motivation and Psychological Well-Being Across Life's Domains. *Canadian Psychology*, 49(1), 14-23.
- De Naeghel, J., Van Keer, H., & Vanderlinde, R. (2014). Strategies for promoting autonomous reading motivation: A multiple case study research in primary education. *Frontline Learning Research*, 2, 83–101. doi: 10.14786/flr.v2i1.84
- Domville, M., Watson, P. M., Richardson, D., & Graves, L. E. F. (2019). Children's perceptions of factors that influence PE enjoyment: a qualitative investigation. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1-13.
- Hofferber, N., Basten, M., Großmann, N., & Wilde, M. (2016). The effects of autonomy-supportive and controlling teaching behaviour in biology lessons with primary and secondary experiences on students' intrinsic motivation and flowexperience. *International Journal of Science Education*, 38(13), 2114–2132.
- Hofman, R. H., & Dijkstra, B. J. (2010). Effective teacher professionalization in networks? *Teaching and Teacher Education*, 26, 1031-1040.
- Inspectie van het Onderwijs, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2020). Onderwijs tijdens COVID-19: zorgen voor het nieuwe schooljaar. Retrieved from: <https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2020/09/02/onderwijs-tijdens-covid-19-zorgen-voor-het-nieuwe-schooljaar>
- Kashmir Glacier. (2021). [Tekening onderwijs]. Retrieved from: <https://kashmirglacier.com/2020/12/01/ex-hizb-militants-son-gets-admission-in-jnv/>

- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D.G., The PRISMA Group. (2009). *Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement*. *PLoS Med* 6(7): e1000097. Doi:10.1371/journal.pmed1000097
- Moy, B. Renshaw, I. & Davids, K. (2016). The impact of nonlinear pedagogy on physical education teacher education students' intrinsic motivation. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 21(5), 517-538.
- Perlman, D. & Goc Karp, G. (2010) A self-determination perspective of the Sport Education Model. *Physical Education and Sport Pedagogy* 15(4), 401-418.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000a). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
<https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000b). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Ryan, R. M., Kuhl, J., & Deci, E. L. (1997). Nature and autonomy: Organizational view of social and neurobiological aspects of selfregulation in behavior and development. *Development and Psychopathology*, 9, 701-728.
- Schuit, H., De Vrieze, I., & Slegers, P. (2011). *Leerlingen motiveren: een onderzoek naar de rol van leraren*. Heerlen: Open Universiteit.
- Skinner, E.A. & Belmont, M.J. (1993). Motivation in the Classroom: Reciprocal Effects of Teacher behavior and Student Engagement Across the School Year. *Journal of Educational Psychology*, 85(4), 571-581.
- Universiteit Leiden. (2021). [Logo Universiteit]. Retrieved from:
<https://huisstijl.leidenuniv.nl/nl/>
- Vansteenkiste, M., Simons, J., Lens, W., Sheldon, K.M. & Deci, E.L. (2004). Motivating Learning, Performance, and Persistence: The Synergistic Effects of Intrinsic Goal Contents and AutonomySupportive Contexts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(2), 246-260.
- Van Veen, K., Zwart, R., Meirink, J., & Verloop, N. (2010). *Professionele ontwikkeling van leraren. Een reviewstudie naar effectieve kenmerken van professionaliseringsinterventies van leraren*. [Teachers' professional development. A review study of effective characteristics of teachers' professional development programs]. Leiden: ICLON/Expertisecentrum Leren van Docenten.